

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNDE ULUSAL EYLEMLİLİK: İDEP

Ayşe ÇAKIR

Bilgisayar Mühendisi
ayse.ckr@gmail.com

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonu ve İngiltere Büyükelçiliği, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın (UNDP) ortaklığı ile hazırlanan İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı'nın (İDEP) final toplantısı geçtiğimiz temmuz ayında gerçekleştirildi. Bir buçuk yıl süren proje sonunda tamamlanan İDEP'in hazırlanma sürecinde ilgili bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, akademik kuruluşlar ve diğer uluslararası örgütler de yer aldı.

İdep'in beraberinde getirdiklerine geçmeden, önce 'İklim Değişikliği' lafını açmak gerek.

Nedir Bu İklim Değişikliği?

İklim değişikliği, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nde "Karşılaştırılabilir bir zaman periyodunda gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan ya da dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan etkinlikleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" biçiminde tanımlanmıştır. [<http://www.ttgov.org.tr/content/docs/rec.pdf>]

Sanayi Devrimi'nden bu yana evren üzerindeki küresel sıcaklığın her geçen sene 0,8 derece artmasıyla ortaya çıkagelen bu değişim, atmosfere olması gerekenin çok üzerinde karbondioksit ve sera etkisi yapan gazların salınımıyla etkisini daha da artırmış; ekosistemi, biyolojik çeşitliliği ve diğer milyonlarca canlının yaşamını tehdit eder hale gelmiştir. Dolayısıyla, küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılması, ve bununla mücadeleye yönelik çalışmalar gerçekleştirilmesi hayati önem taşır hale gelmiştir.

19. yüzyılın ortalarından günümüze gelinceye kadar hızlı şehirleşmenin de getirisiyle, doğal değişim ve dönüşümlere ek olarak insan eylemlerinin de iklimi

etkilediği yeni bir döneme girilmiştir. Bir yanda giderek artan enerji talebinin karşılanmasının gerekliliği iklim değişikliğiyle mücadele sürecini zorlaştır- sa da, sürdürülebilir enerji kaynaklarının kullanımının da teşvikiyle başka bir temiz enerjinin mümkün olduğu gerçeği bu iklim krizinin çözümünde atılacak en doğru adımlardan birisidir.

Küresel ısınmaya bağlı iklim kriziyle mücadele, nihai amacı "Atmosferdeki sera gazı birikimlerini, insanın iklim sistemi üzerindeki tehlikeli etkileri-

ni önleyecek bir düzeyde durdurmak" olan Kyoto Protokolü'nde yer alan yükümlülüklerin etkin, gerçekçi ve adil bir biçimde yürütülmesi ve İDEP'in de ortaya çıkış gayesi olan çevre dostu politikalar ile mümkün olabilecektir.

İDEP (İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı)

Kyoto Protokolü'nün 2009 yılında imzalanmasının ardından Türkiye, iklim değişikliğiyle mücadele kapsamındaki küresel çabalara, özellikle 2012 sonrası dönem için adil, kapsamlı ve etkili bir uluslararası mekanizmanın geliştirilmesi sürecine, özel şartları çerçevesinde katkıda bulunacağını beyan etmişti. Bu beyanın ardından, sürdürülebilir enerji politikalarını desteklemek ve iklim değişikliği ile mücadele amacıyla ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşları, özel sektör temsilcileri, STK'lar ve akademik kuruluşların katılımıyla ulusal iklim değişikliği politikasının hedeflerini belirleyen Ulusal İklim Değişikliği Strateji Belgesi geliştirilmişti. Burada amaç,

enerji-yoğun sektörlerde sera gazı emisyonu kontrolü ve iklim değişikliği uyumuna yönelik stratejik ilke ve hedefleri belirlemekti.

Bu strateji çerçevesinde de, 2010 yılında İDEP geliştirilmiştir. İDEP projesinin asıl amacı Türkiye İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu'na (İDKK) sunulacak ve ulusal politikayı oluşturacak kapsamlı ve bütünlük bir 'İklim Değişikliği Ulusal Eylem Planı' gerçekleştirmektir. Plan doğrultusunda, pilot bölge olarak seçilen öncelikli sektörlerde uygulanacak kontrol ve uyum önlemleri irdelenerek, özellikle kurumsal yapılanma, uzun dönemli işbirliği, teknoloji geliştirme ve transferi ve finansman konuları üzerine odaklanmaktadır.

İDEP ile alınması planlanan önlemler ve hedefler şöyle sıralanabilir:

- Enerji verimliliğine yönelik teşviklerin % 100 artırılması,
- Sanayi sektöründe üretilen GSYH başına eşdeğer karbondioksit yoğunluğunun azaltılması,
- Kamu binalarında enerji tüketiminin % 20 azaltılması,
- Karayolu yerine demir ve denizyolu kullanımının artırılması,
- Su kaynaklarının bütüncül yönetimi planlaması,
- Afetler için tatbikat yapma düzeyine çıkılması,
- Vahşi çöp depolama sahalarının kapatılması,
- Ormancılığa hız kazandırılması.

Bu mekanizmanın işlerliğini sağlamak için yukarıdaki hedefler doğrultusunda, tüm sektörlerde sürdürülebilir politikaların üretilmesi ve kalkınmanın eş zamanlı olarak sağlanması gereklidir. Eylem planında belirlenen hedeflerin hayata geçirilememesi durumunda ise evren geri dönüşü mümkün olmayan bir yıkımla karşı karşıya kalacaktır.

İklim Krizi, STK'lar ve Çevre Organizasyonları

İklim değişikliğiyle mücadelede, bürokratik önlemlerin yanı sıra bireysel önlemler de alınması gerektiği hususu bireylere, bireylerin örgütlü hareket etmeleri açısından da STK'lara da bu bağlamda önemli görevler yüklemektedir. Buna en güzel örnek, internet mecrasında 350.org adıyla örgütlenmiş olan evrensel bir çevre organizasyonudur. [<http://www.350.org/>] Gezegeni-mizin içinde bulunduğu tehlikenin farkında olanlar için "350" hayati bir sayıdır. Atmosferdeki karbondioksit oranının 350 ppm'in üzerine çıkması durumunda evrende iklim değişikliğinin önüne geçmek mümkün olmayacak ve neticede şuanadaki gibi bir yaşam sürmek mümkün olmayacak. Ne yazık ki şu anda gezegenimiz 350 sınırını geçmiş durumda ve bu sayı giderek artıyor. 350.org bu hususta evreni harekete geçirmek amacıyla kurulan uluslararası bir kampanya olarak yola çıkmıştır. İklim değişikliği ile ilgili yazılan ilk kitabın sahibinin [<http://www.billmckibben.com/end-of-nature.html>] kuruculuğunu üstlendiği bu oluşum, evrenin dört bir yanında bu değişime dikkat çekmek için eylemler ve kampanyalar düzenlemeye devam etmektedir.

Benzer düşünceyle kurulmuş 2C Challenge grubu ise, Türkiye'de henüz temsilciliği olmamakla birlikte, küresel düzeyde sıcaklık artışının 2 santigrat derecenin altında tutulması hedefinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. [<http://www.2degreecomunique.com/>]

Diğer yandan, yine gezegendeki ekolojik yıkımları durdurma fikrinden yola çıkan ve bu bağlamda kendi manifestolarını oluşturmuş aktivistler topluluğu Küresel Eylem Grubu (KEG) da, iklim değişikliğine dikkat çekmek için yapılagelen eylemlerde 350.org ile birlikte yer almış bir diğer STK'dır. KEG'in, Kyoto Protokolü'nün imzalanması sürecinde de gerçekleştirdiği eylemlerle basında sıklıkla yer almış, sürecin beklenen doğrultuda sonuçlanmasında büyük katkısı olmuştur.

"Earth Hour" yani Dünya Saati uygulaması WWF (Doğal Hayatı Koruma Vakfı) tarafından enerji tasarrufu sağlamak amacıyla senede bir kez uygulanmakta olup,

125 ülkeden yaklaşık 1 milyar insanın küresel ısınmayla mücadeleye dikkat çekmek için ışıklarını bir saatliğine kapatmasıyla gerçekleşmektedir. Bireylerin yanı sıra, önde gelen özel firmaların ve kamu kurumlarının da katılımlarıyla destek verdiği bu uygulamanın, küresel ısınmaya bağlı iklim kriziyle mücadelede toplu ve örgütlü hareket etme bilincinin gelişmesi adına etkili bir adım olduğu söylenebilir.

Ve Ayak İzlerimiz...

WWF'nin ortaya attığı 'ayak izleri' kavramı, toplumda üretici ya da tüketici sınıfında rol alan her kesimin doğanın tahrip edilmesinde payı olduğu düşüncesinden yola çıkmıştır. Evrendeki doğal kaynakları kullanma şeklimiz, ve doğal yaşam üzerinde yarattığımız olumsuz etki ekolojik ayak izimizin büyüdüğünün kanıtıdır.

Tahmin edileceği gibi, küresel iklim kriziyle mücadelede ekolojik ayak izlerinin azaltılması da bireysel mücadelenin ilk hedefleri arasında olmalıdır.

Ekolojik ayak izinizi hesaplamak için; [<http://ekolojika-yakizim.org/>]

***

BM İklim Zirvesi, bu sene 28 Kasım - 9 Aralık tarihleri arasında Güney Afrika'nın Durban kentinde düzenlenecek. 2012 yılında süresi dolan Kyoto Protokolü'nün yerine belirlenecek yeni metnin de oluşturulacağı zirveden çıkacak nihai kararlar, yeni iklim politikalarının, buna ilişkin yatırımların ve dolayısıyla bir anlamda gezegenin kaderinin belirleyicisi olacaktır.

Gezegene sahip çıkan bilinçli bireyler olarak burada sorumluluğumuz, küresel iklim değişikliğinin yanında nükleer felaketler, GDO'lu ürünlerin olumsuz etkileri, hidroelektrik santrallerin akarsu ve derelerde meydana getirdiği tahribatlar gibi sayısız ekolojik yıkıma karşı evreni kendi kaderine teslim etmeden iklim kriziyle bireysel mücadelemizi sürdürmek.

Slavoj Žizek, bir makalesinde iklim değişikliğinin, türlerin çoğunun yanı sıra sosyal konum veya refah ayırt etmeksizin tüm insanlığı etkileyen evrensel bir sorun olmasına ve bu nedenle basitçe kapitalizmin bir krizine indirgenemeyeceğine rağmen, çevre sorununu nendeninden yani küresel kapitalist ekonomik çerçeveden ayrı ele almaya çalışmanın hata olacağını belirtmişti. Bu bağlamda bakarsak, iklim kriziyle mücadelede salt yeşile duyarlı, "çevreci" politikalar çözüm için yeterli değildir. Aksine, bu krizi ele alırken küresel kapitalizm sorununa da göz önünde bulundurmamak gerekiyor.

Kapitalist modernitenin getirdiği "tüketim toplumu" anlayışıyla, insan ile doğa arasında tahakküm ilişkisi kurulan düşünce ve eylemlerin aksine, insanın doğanın bir parçası olduğu gerçeğinden yola çıkmak çözüme giden yolda en doğru ilk adım olacaktır.

"Doğa insanın inorganik bedenidir demek, insan bedeninin dışındaki doğayı ifade eder. İnsan doğadan yaşar, yani, doğa onun bedenidir, ve ölmeyecekse doğayla sürekli bir diyalog sürdürmelidir. İnsanın fiziksel ve zihinsel hayatının doğaya bağlı olduğunu söylemek, doğanın kendi kendisine bağlı olduğunu söylemektir, çünkü insan doğanın bir parçasıdır. (...) İnsan tarih içerisinde sürekli değişirken, aynı zamanda kendi yaşam şartlarını, inorganik bedenini yani doğayı da değiştirir, dönüştürür."
Karl Marx

